

Karcinom pankreatu a diabetes mellitus

Jan Křivinka¹, Petr Dítě², Beatrice Mohelníková Duchoňová³, Ondřej Urban¹, Lumír Kunovský^{1,4,5}

¹II. interní klinika – gastroenterologická a geriatrická FNOL; Lékařská fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

²Interní gastroenterologická klinika FN Brno a LF MU Brno

³Onkologická klinika FNOL; Lékařská fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

⁴Gastroenterologické oddělení a digestivní endoskopie, LF MU a Masarykův onkologický ústav, Brno

⁵Chirurgická klinika LF MU a FN Brno

Karcinom pankreatu patří mezi nejzhoubnější nádory s rostoucí incidencí. Diabetes mellitus (DM) je častým interním onemocněním, které s karcinomem pankreatu sdílí řadu patofyziologických souvislostí. Nově vzniklý DM může být časným projevem karcinomu pankreatu, zatímco dlouhodobě trvajícím DM zvyšuje riziko jeho vzniku. V klinické praxi je klíčové rozpoznat varovné známky paraneoplastického diabetu. Článek shrnuje současné poznatky o vztahu mezi karcinomem pankreatu a DM se zaměřením na diagnostické a terapeutické důsledky.

Klíčová slova: karcinom pankreatu, diabetes mellitus, paraneoplastický syndrom, časná diagnostika, surveillance.

Pancreatic cancer and diabetes mellitus

Pancreatic cancer (PC) is one of the most lethal malignancies with increasing incidence. Diabetes mellitus (DM) is a common condition that shares multiple pathophysiological links with pancreatic cancer. New-onset diabetes may represent an early manifestation of pancreatic cancer, whereas long-standing diabetes slightly increases its risk. Recognizing features of paraneoplastic diabetes is essential in clinical practice. This article reviews current knowledge on the PC–DM relationship, emphasizing diagnostic and therapeutic implications.

Key words: pancreatic cancer, diabetes mellitus, paraneoplastic syndrome, early diagnosis, surveillance.

Úvod

Karcinom pankreatu představuje jedno z nejagresivnějších a prognosticky nejméně příznivých maligních onemocnění. Jeho incidence a mortalita stoupá jak celosvětově, tak i v rámci České republiky. Podle údajů z GLOBOCAN 2022 se karcinom pankreatu celosvětově řadí na šesté místo mezi zhoubnými novotvarami z hlediska mortality (467 409 úmrtí v roce 2022) a na 12. místo z pohledu incidence (510 992 nových případů v roce 2022) (1). Dle dostupných dat v Systému pro vizualizaci onkologických dat (SVOD) byla v letech 2018–2022 incidence karcinomu pankreatu průměrně 2 516 případů ročně a roční mortalita byla průměrně 2 281 případů/rok. Průměrný věk, ve kterém byl diagnostikován karcinom pankreatu, byl u mužů 70 let a u žen 73 let (2). Mezi rizikové faktory pro vznik karcinomu pankreatu patří kouření, vysoká konzumace alkoholu, chronická pankreatitida, genetická predispozice, nadváha a diabetes mellitus (3).

Diabetes mellitus, zejména typ 2, je jedno z nejčastějších metabolických onemocnění s narůstající prevalencí. V roce 2023 bylo v České republice evidováno 1 113 179 pacientů s diagnózou diabetu (napříč všemi typy), což je oproti roku 2010 nárůst o 31,5 % (4). Diabetes mellitus patří mezi rizikové faktory pro mnoho maligních onemocnění, včetně karcinomu pankreatu. V posledních letech narůstá povědomí o asociaci mezi karcinomem pankreatu a diabetem mellitem, kdy nově diagnostikovaný diabetes mellitus nebo akutní dekompenzace již existujícího diabetu mellitus u starších osob mohou být časným příznakem dosud nediodagnostikovaného karcinomu pankreatu (5).

Cílem tohoto článku je shrnout aktuální epidemiologickou situaci karcinomu pankreatu a diabetu mellitu, diagnostiku těchto onemocnění, patofyziologické propojení a terapeutické možnosti těchto onemocnění.